

فیرقه و دؤولتین مسألهلری حقیقده مرکزی کومیتەنین عومومی ایجلاسیندا

مرکزی کومیتەنین کنجمیش عومومی ایجلاسی نه شر ایبط
آلتیندا توپلانمیشدی؟

مرکزی کومیتەنین کنجن عومومی ایجلاسی آخیر بیر وضعیتده تشکیل اولونموشدو. او وقت کندلیلر و فیرقه شؤعبه لری ژاندارم جلا دلاری و اسیطه سیله بویوک تضییق و فیشار لارا معروض قالمیش ایدی. گونده یوزلرجه کندلی ژاندارم مظلوموندن فرار اندیب فیرقه کومیتە سینه پناه کتیریر اورادان ایمداد و کؤمک طلب اندیردیلر. زیندانلار جوربه جور باهانالار اوزره توقیف اندیلن کندلیلر ایله دولدورولموشدو. بالاخره بوتون دؤولت دستگاهی بیزیم میلی حرکاتیمیزی بو غماق اوچون آیاغا قالمیشدی. تهران حؤکومتی فیرقه تشکیلاتینی مونحل انتمک، فیرقه میزین رهبرلرینی اولدوروب منیداندان چیخارماقدان اوترو وار قوو هسیله چالی شیر و بو یولدا هنج بیر جینایتدن چکینمک ایسته میردی.

فدایی دستهلری تازا تشکیل اولماغا باشلامیشدی. بوگون بویوک بیر قودرته مالیک اولوب تهران مورتجعلری نین جانلارینی لرزه سالان بو میلی قوو ه تازا آفاق توتماقدا ایدی. حتی بو ایش او قدر کیچیک، او قدر ساده ایدی کی، بیز جورات اندیب مرکزی کومیتە ایجلاسیندا او خصوصدا گنجیش معلومات ونره بیلمه دیک. بونونلایله کنجمیش عومومی ایجلاس تاریخی بیر ایجلاس ایدی. ایجلاسدا فیرقه اوزونون قطعی سوزونو دنییب دیفاعدان حمله یه کچمک فرماتی صادر انتدی. ایفتیخار ایله دییه بیلم کی، او جلسده فیرقه نین منه اولان توجهینه و اعتمادینا دایایب عومومی ایجلاس میلی موباریزه میزده یینی دوره باشلان دیغینی اعلام انتدیم، آرزولاریمیزین یاخینلاشدیغینی سؤیله دیم. اگر فراموش انتمه میش اولسوز او گون من آچیق صورتده دندیم کی، آرتیق موذافیعه دؤورسی کنجمیشدیر. ایندی بیز داغین قول ه سینه چاتمیشیق مقصد و هد فیمیز گوزوموزون اونونده دیر. فدایی قوه لری آرتیق ژاندارملارین جینایتلرینه خاتیمه ونرمک اوچون ایشه باشلامیش، کندلی یه اینتقام چکمک ایجازه سی ونریلمیشدیر. او گون فیرقه و میلی حرکات بویوک خطر قارشیسیندا ایدی. آذربایجانین موهوم شهر و نظامی منطقه لرینده تهران ایرتجاعی دؤولتین جینایت آمیز امرلرینی ایجرا اندن نظامی قوه لری بیزیم حرکاتیمیزی بو غماق فرماتی آلمیشدی.

تبریز، اردبیل، اورومی، میاندواب، شاهین دژ و ساییر نوقطه لرده مونظم قوشون حیصه لری بیزه نسیبت خصمانه مؤوق توتموش سرتیب درخشانی، سرهنگ ورهرام، سرهنگ زنگنه تیپلری اولکهمیزی قان و آتش دریا سیندا غرق انتمگه موصم اولموشلاردی. بنله بیر زماندا مرکزی کومیتە میزین عومومی ایجلاسی بیزه حمله فرماتی ونردی و میلی آزادلیق موباریزه سینی باشلانماسینی بوتون فیرقه افرادینا اعلام انتدی. بونیله فیرقه صف لرینده حربی ایش باشلان دی. تشکیلاتین بوتون ساغلام عوضولری سیلاحا ساریلیب فدایی دستهلرینین چرده گینی و ریشه سینی تشکیل ونردی. بوتون خلق مرکزی کومیتە نین عومومی ایجلاسی نین آچیق تصمیمی اوزر محرکته گلدی، آیاغا قالدی، میلی آرزولارینی حیاتا کنجیرمگه باشلادی.

فدایی دستهلرینین تشکیلی

فدایی دستهلرینین باره سینده موتأسیفانه بو وقته دک چوخ آز انشیدیلیمیشدیر. بوتشکیلاتین تفصیلی میلی تاریخمیزین ان شانلی صفحه لریندن بیرینی ووجوده کتیرمیشدیر. فدایی تشکیلاتی چوخ طبیعی بیر صورتده خلق حرکاتیندان دوغوموشدور. کندلردن اینتیقام آماق قصدیله منیدانا چیخان بو جریاندا فیرقه تشکیلاتلری نین گؤستر دیکلری فداکارلیغی اینکار انتمگه لوزوم یوخدور. دوغری دیر کندلی ژاندارم ظلوموندن جانا دویوب اونون شرینی دفع انتمک اوچون سیلاح الده موباریزه قیام انتمیشدی، لاکین اونو تشکیل اندن، اونون باشیندا دوران، اونو دوزگون هدفه سووق اندن فیرقه میزین ینرلی تشکیلاتلری نین ترتیب انتدیگی قهرمانلار اولموشدور. من اعتراف اندیرم کی، فدایی حرکاتیندا بویوک نوقصانلار دا اولمامیش دگیل دیر. چوخ ینرلرده بابانچی و کثیف عونصورلر ده بو موقدس آددان سواستیفاده انتمگه چالی شمامیش اولمامیشلار.

بعضي ینرلرده گنجه - گوندوز یوخوسوز و آجقالان فدایي قوولرینه کومک ینتیرمک قصدیله اهالی طرفیندن داوطلبانه کومکلر ده اولموش حتی آنبار داغیتماق و یا بعضی اربابلارین آتلازینی مووقتی اولراق توتماق دا نظره چاتمیشدیر. لاکین بونین عومومیتی یوخدور. عومومیتله فداییلر چوخ ینرده آج و مؤحتاج اولدوقلاری حالدا خلقین مالینا طاماح انتمه‌میش، اوزلرینی دونیامالیندان بی‌نیاز گؤسترمیشلر.

بیزیم فیرقه کومیته‌سینده بعضی فداییلرین یارارلیق گؤسترمه‌لری و پاک‌رفتارلاری حقینده انله معلوماتلار وار کی، آیری مؤوقعه اونا اینانماق بنله اولاییلمز. آج، یوخسول فداییلرین اللرینه کنچن کولی میقداردا نقد پوللاری کتیریب دؤولت ایدارلرینه ونرمه‌لری نادیر ایتیفاق دوشن حادثه‌لردن دگیلدیرمی؟ بونونلا بنله ایندی آرتیق فدایي تشکیلاتی‌نین اؤز وظیفه‌سینی انجام وئرديگینی قنید انتمه‌لی‌بیگ.

ایندی چوخ ینرده فدایي باشچیلاری‌نین اؤز وظیفه‌لریندن خاریج اولمالاری داموشاهیده اندیلکده‌دیر. میلی حوکومت چوخ تنز بیر زماندا میلی قوشون یاراتماق ایشینه شوروع ائتدیکن سونرا بو ایشین قاباغي تنزلیکله آلیناجاقدیر و بو تاسؤفلی‌نوقصان دارف اولاجاقدیر. بو واسیطه ایله فداییلرین بیر قیسمی اولکهنین امنیتی‌نی حیفظ اتمک اوچون نظمییه تشکیلاتینا کنجه‌جکدیر.

ژاندارم تشکیلاتی‌نین اوصولاً غلط و آزادلیق علنییه‌نه قورولدو غونو نظره‌آلراق میلی حوکومت بو تشکیلاتی‌تمامیله مونحل اتمیشدیر. ژاندارم ایستر رضاخان‌زمانی، ایستر اونون سوقوطوندان سونرا کندلیلری ظولم و اسارت آلتیندا ساخلماق اوچون جلاد رولو اوینامیشدیر.

قانونی بیر مملکتده داخلی امنیت غیرنیظامی بیر تشکیلات اولان داخله‌ویزارتینه تاپشیریلار. در واقع ژاندارم و یا نظمییه مأمورلاری عدلیه‌نین اینتیظامات‌مأمورلاری ساییلار. بیزده ایسه بونون عکسینه اولراق ژاندارم موسقتیل نظامی بیر تشکیلات اولماق اوزره ویزارت جنگه تابع توتولور یا موسقتیماً دیکتاتورلارین ایراده‌سیله مملکتی غارت اتمک اوچون اونون فاسید نییتی‌نی مؤوقع اجرا یا قویاردی.

بیز آرتیق بو تشکیلاتی‌بیر دفعه‌لیک اولدوروب انله دفن انتمه‌لی‌بیگ کی، بیرداها خورتلاییب آیاغا دورا بیلمه‌سین. اونون ینرینده ایسه داخله‌ویزارتی‌نین شوعیه‌سی اولان نظمییه تشکیلاتی قورولور، گرک شهرلرده اولدیغی کیمی کندلرین امنیتی ده اونون عؤده‌سینه موحوک اندیلیسین. بو نظر انله‌دیر کی، ینرلی فداییلردن ساغلام بیر حیصه‌سینی ایستخدام اندیب ویزارت داخله‌نین ایختیارینا قویماق لازیم‌گیلیر. فداییلرین قالان حیصه‌سی ایسه یا قوشونا آلیناجاق، یا مورور زمان ایله اؤزخوصوصی ایشلرینه قاییداجاقلار. بو واسیطه ایله ایستر کند، ایستر ایسه شهرلرده وضعیت عادی حالدا دوشه‌جکدیر.

بیز فدایي تشکیلاتینا باشلادیغیمیز زمان میلی حوکومتی یاراتماق اوچون جوربه‌جور پیشناهادلار وار ایدی. بعضی فیرقه عوضولری موغین بیر گونده قیام اندیب‌دؤولت ایدارلرینی توتماق، قوشون حیصه‌لرینی سیلاح گوجیله دارماداغین اتمگی‌پیشناهاد اندیردیلر. بعضی‌لری ایسه تهرانا تلقراف وورماق کوجه و خیابانلاردا بؤیوک‌نوماییش و میتینقلر تشکیل اتمک یولیه بو بؤیوک مقصدین اله کتیرمگینی مومکون ساییردیلار. حتی بوندان اولکی عومومی ایجلاسداک بیزیم بعضی فیرقه عوضولریمیز مرکزی کومیته‌نی موحافیظه‌کارلیقدا موتهم اندیب دنیردیلر میتینق و نوماییش اولمادیغینا گؤره فیرقه عوضولری روحدان دوشوب، مایوس اولماغا باشلامیشلار. اگر تنز بیر زماندا تظاهور و نوماییشلره باشلاماساق ایرتیجاج بیزیم تشکیلاتیمیزی تمامیله مونحل اندمک و بساطیمیزی پوزاجاقدیر. هله مرکزی کومیته‌نین اوزونده بدبین‌لیک‌گوندن گونه آرتیب و جیدی فیرقه عوضولریندن بیزیم کندلینی باشینا بوراخیب اونون دردینه ینتیشمک ایسته‌مهدیگیمیزی اوزوموزه وورور و اوینو اودوزدو غوموز و سؤیله‌ییب دورورلاردی.

بو ناراصیلیغا باخمایاراق بیز فدایي دستهلری‌نین قورولوشونا بؤیوک اومیدباغلائیب ایشین ایچریسیندن خبری اولمایان فیرقه عوضولری‌نین آجی سوزلرینی اودوب اؤز ایشیمیزه دوام اندیردیک. بیز او گون حیس اتمیشدیک کی، خلق بیزیمله‌دیر. او بیزیم آردیمیزجا گنده‌جکدیر. لاکین اگر بیز عجله اندیب تظاهور مباحلاساق یا میتینق و نوماییش ایله دوشمنی آییق سالساق اوندا او هر ج و مرج وشولوقلوق یاراتماغی باهانا اندیب حرکاتین قاباغینی آلا، نتیجه‌ده خلق مرعوب و یامایوس اولوب آرخامیزدان چکیلر. اونا گؤره آجی تنقیدلر و شدید تعرضلر مباحماییب کمال خونسردلیک ایله خلقی تشکیل اندیب، فدایي دستهلری فیرقه‌نین اینانلیمیش آملاری‌نین رهبرلیگی آلتینا چکمگه چالیشیردیق. نهایت حرکت خلق ایچریسیندن باشلائیب بوتون اولکهنی بورویوب تهران ایرتیجاجی‌نین قوشون‌قلعه‌لرینی اوزوگون قاشی کیمی ماحاصیره‌یه آلیب میلی قودرتیمیزین قاباغیندا دیزچوکمگه مجبور ائتدی.

دؤولت قورولوشی حقینده

بیزیم میلی دؤولت قورولوشی حقیقده گؤتوردوگوموز قذملرین سورعتی دونیاتاریخینده آز گزولن ایبتیفاقلارداندیر. اگر اینقیلاب و کودتا طریقله ایشه باشلاتیمیش اولسایدی شاید بیزیم صرف انتدیگیمز مودت آز نظره کلمیه ایدی. سوز بوراسیندادیرکی، بیز تام معناسیله تشکیلات یولیه ایشی قاباقدان آپارماغا مووفق اولموشوق. بویولدا دوشونوب ترتیب و نردیگیمیز خلق ایجلاسارای نین بویوک کومگی اولدوغونوقید انتمهلی بیگ. میتینقلر و اونلاردا توپلانان ایضالار ثبوت انتدی کی، خلقین اورگی بیزیمله دیر، ایسته دیگیمیز وقت عوموم میلت آیاغا قالحیب بیزیم آردیمیز جاگله جکدیر.

ایکی هفته حاضرلیق گنجه سینده موعین بیر گونده آذربایجان کند و شهرلرینده تشکیل تاپان بو میتینقلر فیرقه نین بویوک یارادیجیلیق قودرتینه مالیک اولدوغونو دا ایثبات انتدی. بو میتینقلرین پارچالار اوزرینده چیخارتدیغی قرارلاردا یوز میلردن موتجاویز ایضا واردیر کی، بونلار آذربایجان میلی موزسی نین ان دیرلی اسنادی حساب اولوناجاقدیر.

اینانین کی، اگر خلقین توجه و رغبتی اولماسایدی بو قدر ایضانی آز مودتده توپلاماق اولمازدی. بوندان باشقا میتینقلرده شیرکت اندلرین سای میلیونلارا بالیغ اولموش بو طریقله میلی آزدلیق شو عاریمیز عوموم خلق طرفیندن منیدانا آتیمیش ایدی. فیرقه و مرکز ی کومیتهمیز بو بویوک و تاریخی ایش ایله همیشه ایفتیخارانده جکدیر.

میتینقلردن سونرا بیلافاسیله بویوک میلی کونقره نین تشکیلی و اونون اوزونومجلس موسیسان آدلاندیرماسی دا تاریخی بیر ایشدیر. بیلدیگینیز اوزره بو کونقره ده مینددی یوزدن علاوه نوماینده ایشتیراک انتمیشدیر. بو، تشکیلاتچیلیق نوقطه ی نظریندن شایان دیقتدیر. بوتون آذربایجانین درین گوشه لریندن نوماینده لر توپلاییب میلی کونقره تشکیل و نرملک دنمک ایله قورتاران ایشلردن دگیل دیر. بورادا بویوک تشکیلاتچیلیق و شدید بیر اینتیظام حؤکم سورموشدور.

فیرقه نین فعال و قهرمان عوضولری بو یولدا بویوک فداکارلیق اندیب اینسان قوه سیندن زیاده یارارلیق گؤستریمیشلر. کونقره نین قرارلاری ایسه فووق العاده موهم، فووق العاده قیمتی دیر. بورادا میلی دؤولتیمیزین اساسی قورولوب مجلس میلی و میلی حؤکومت شو عاری منیدانا آتیماقلا فوراً مؤوقع اجرایه قویولموشدور.

بیر بیرینی آز تانییان یندی یوز نفری بیری بیرینه باغلایان عجا میلتین ایراده و آرزوسیدگیل دیر، نه دیر؟ کونقره نین گندیسی فووق العاده متین و مونظم اولدیغی حالدا اونون چیخاردیغی قرارلار دا فووق العاده معنالیدیر. کونقره میلی دؤولتیمیزین اساسینی قوردیقدان سونرا اونو بوتون دونیا تانیتماق اوچون نردیگی تاریخی اعلامیه ده شایان اهمیتدیر. بیز بو دکلاراسیونو ایران مجلس میلی سینه و شاها دا ایتمام حوجت قصدیه گؤندریدک کی، بلکه لجاجت داشینی اتکلریندن تۆکوب بیزیم حق و آزدلیغیمیز ی تصدیق انتسینلر. لاکین همیشه اولدیغی کیمی هر نوع آزدلیغا موخالفت گؤسترن تهران ایرتیجاعی گؤزونو آجیب حقیقتی گؤرمکدن عاجیز قالدی و اعلامیه میزه جواب و نرملک عوضینده رییس دؤولت و اسیطه سیله بیزیم باشچیلاریمیزی ماجراجو آدلاندیریب حرکتیمیزی سیلاح گوجیه بو غماقلا تهدیدانتدی. بیزیم اوچون آیری بیر یول یوخ ایدی. تهرانسیز اوز تودوغوموز ایشی آخیره نیتیرمه لی، اوز میلی آزدلیغیمیزی تامین انتمه لی ایدیک. اونون اوچون جوابا مونظیر اولمادان اوچونجو بویوک قدمی گؤتوروب مجلس میلی اینتیخاباتینا باشلادیق. بو، فیرقه و میلت اوچون بویوک ایمتاحان ایدی. بو ایمتاحاندان فیرقه و خلقیمیز باشی اوجا چیخدی. تهدید و تطمیع اولمادان کنچیریلن مجلس سنچگیلرینده مودتین آزیغی و فیرقه نین حاضرلیق وقتی اولمادیغینا باخمایاراق یوز میلرله اهالی شیرکت انتدی. رأی و نرنلرین سایب بعضی یئرلرده یوز قات قاباقکی سنچگیلردن آرتیق اولدی. بوتون خلق طبقه و صینیف نظرده اولمادان اوز رأیینی و نرملکه شو عارلاریمیزی قبول انتدیگینی گؤستریدی. آنا و باجیلاریمیزین اینتیخاباتدا شیرکتی میلتیمیزین وحدتینی و مو عاصیر بیر میلت اولدوغونو ایثبات انتدی. نهایت، آرزو انتدیگیمیز مجلس میلمیزین ایفتیتاحی ایله میلی حؤکومتیمیز تشکیل تاپدی. مجلسیمیزین بیرینجی دؤوره ایجلاسیه سی تبریز شهرینده اولان قوشون حیصه لرین نین تسلیمی و ایدارلرین میلی حؤکومت ایختیارینا کنچمه سیله بویوک بایرام شکلی آلدی.

مجلس میلمیز بیرینجی دؤوره ایجلاسیندا معنالی قرارلار چیخاردی، آز بیر مودتده چوخلو قانون لایحه لر ی قبول اندیب میلی دؤولتیمیزین بیناسینی مؤحکم لندیردی و اوزونون داخلی نیظامنامه سینی مو طالیعه و تصدیق انتدی. البته مجلس آذربایجان اوچون سابقه سیز بیر تشکیلات ایدی. بو تشکیلات گنت - گندتمکیل اولونوب داها مونظم شکله دوشه جکدیر. تعجیلی بیر صورتده تنظیم اولونان قانون لایحه لریمیز نوقصانسیز اولایلمز. لاکین چوخ تنز بیر زماندا ایش جریانادوشوب عادی یولونو تاپماقلا بوتون نواقصیمیز رفع اولوناجاقدیر.

میلی حؤکومت و اونون تعقیب انتدیگی اساس مسأللر

میلی حکومت تشکیل تاپان گون اوزونون برنامہ سینی مجلس میلیہ تقدیم انتدی .
 بو پروگرام فیرقہ نین او گونه دک مونتشر و تبلیغ انتدیگی شوعارلار اوزرینده تنظیم اولونموش ایدی . اورادا
 بیرنجی نوبه ده دولت قورولوشو و دولت تشکیلاتی نین خلقه یاخینلاشماسی ، چورویوب فاسید اولموش
 کنچمیش دولت دستگاہی نین پوزولوب دموراتیک اساسلار اوزرینده قورولماسی قنید اندیلیمیشدی بو ایسه فقط
 انجمنلر تشکیل ایله مومکون اولایبیلریدی . اونا گوره اساسی ایصلاحاتدان سونرا بو ایسه ایقدام اولوندی .
 اومیدواریق بو آیین ایگرمی سینه دک بوتون آذربایجاندا بولوک ، ماحال و ویلایت انجمنلری نین تشکیلینه مووفق
 اولایبیلک . بو ، چوخ معنالی و چوخ بویوک بیر ایشدیر . بو واسیطه ایله خلق حکومتده مستقیماً شیرکت اندیب
 دولت مأمورلاری نین ایشلرینی نظارت آلتینا آلابیله جکدیر . بوندان علاوه انجمنلرین خلقه سیاسی تربیه و سیاسی
 روشد و نرمک جهتدن بویوک قیمتی واردیر . بولوک انجمنلریندن سونرا کنديستان انجمنلری نین تشکیلی مسأله سی
 منیدانا چخیر کی ، بودا بیر قدر موطالیعه دن سونرا شاید عملی اولایبیله جکدیر . بوندان داها اهمیتی حکومتیمیزین
 دونیا تانیتمه لیماسی مسأله سیدیر . بو خصوصاً میلی حکومت و ار قوه سیله چالیشماقدادیر .

بیز موسکودا تشکیل اولونان مو تیفیق دولت لری وزیر لری شوراسینا موراجیعت
 اندیب میلی حکومتیمیزین قورولوشونی و آذربایجان خلقی نین آرزولارینی بیان انتدیک . آذربایجان مسأله سی نین
 حلی فقط آذربایجان خلقی نین حقی اولدوغونو عموم دونیا یا بیلدیردیگ و یینه ده بو ساحه ده میلی
 حکومت چالیشماقدادیر . بونلاردان علاوه دولت پروگرامیندا بیر چوخ ایقتیصادی ایصلاحات ایرلی
 سورولموشدور . بو ساحه ده تهران حکومتی نین خایینانه سیاستی نتیجه سینده بویوک چتین لیکلره راست گلیریک .
 اولای خایین مأمورلار و اونلاردان داها خایین اولان بعضی تاجرلر واسطه سیله آذربایجاندا اولان نقد پولون موهم
 بیر قیسمتی چکیلیب تهرانا آپاریلمیش ، بازار ی سویماق و آذربایجان ی تخلیه اتمک قصدیله تجارت ماللاریمیزین
 عوض سیز اولاراق تهرانا چکیلیب گنتمه سی نین قاباغی آلتدیغی اوچون بازاردا مووقتی بیر بوحران داخی وجودا
 گلیمیشدیر . بو ایشین دولت ایشلرینده تاثری واردیر . خلقده پول آز اولدیغی اوچون مالیاتی توپلاماق و یا
 دولت اختیاریندا اولان تجارت ماللارینی پولاً چنوریمک آسانلیق ایله مومکون اولمور . بو ایسه دولت
 برنامہ سی نین آیری قیسمتلری نین ایجرا سینا مانعه تورده دیر .

بونولا بنله دولت بیر طرفدن نقد پول تهپه اتمک ، ایکنجی طرفدن
 تجارت یوللاری آراماق اوچون جیدی تدبیرلر گورمکده دیر . حتی یزری گلرسه توجار و مالیکلرین تقاضاسینی عملی
 اندیب خارجی اولکلر ایله مستقیماً تجارت قراردا دی باغلاماغا قدر دولت حاضر اولاجادیر . بیز چوخ گوزل
 بیلیریک کی ، حکومتی اله آلماقدان اونو ساخلاماق و بونلارین هامی سیندان علاوه حکومت واسیطه سیله خلقی
 ترقی و تعالی یه سووق اتمک داها موشکولدر . ایندی بویوک فدا یی لیک و بویوک تشکیلاتی لیک ایستعدادینا داها
 آرتیق احتیاج واردیر . ایندی بویوک موشکولات دولت ایدارلرینی دولاندیرماق اوچون خبیره و باجاریق لی ایشچیلر
 تاپماق مسأله سیدیر .

کوهنه ایشچیلر بیزیم مقصد و مرامیمیزی باشا دوشه بیلیرلر . اونلاری
 بونیگرانلیق آرتیق قورودوب فاسید اتمیشدیر . آز فشار و نردیکده باشلارینی ایتیریپ وقالیرلار . ینی ایشچیلرین
 اولای سایي چوخ آز دیر ، ثانیاً اونلارین اکثری ایداره ایشلریله آشینا دگیلدیرلر . اونا گوره فیرقہ نین قارش ی سیندا
 دوران ان موهم مسأله اینانیمیش ، سوادلی ایشچی تربیت اتمک مسأله سیدیر . بو واسیطه ایله فقط دولت
 ایدارلرینده فیرقه رهبرلیگی تأمین اولونا بیلر .

دولت الیمیزه کنجیدکن سونرا یئرلرده چوخ ایشتیبا هار اولموش ، بعضاً فیرقه
 تشکیلاتی حکومت ایداره سی نین ایشینی منیمسه مه میشدیر . بونون ایسه ایشه آرتیق درجه زیانی اولای بیلر . بونون
 تنز لیکله قاباغی آلتیما لیدیر . بعضی یئرلرده فدا یی لر فیرقه و حکومت ایشلرینه قاریشیب اوز باشلارینا ایشلر
 گورورلر . بونا ایسه جیداً آخیر قویولمالیدیر . فیرقه گرک خلقی اینتیظاما و قانونو رعایت اتمگه عادت
 و نرسین . امنیت و قانون اولمایان بیر اولکده آزادلیق اولای بیلمز . بیز گرک خلقی قانون مو قابیلینده موساوی توتماقلا
 حقیقی قارداشلیق ، دوغرو برابرلیک و وجوده کتیرک . شخصی ایمتیاز ، شخصی بوینویو غونلیق ایله جیدی و آمانسیز
 موباریزه آپاریلمالی دیر . فیرقه ایشلریله دولت ایشلری گرک بیر - بیریندن آیریل سین . همچنین بیر
 ویزارتخانانین ایشچی سی باشقا ویزارتخانانین ایشچی سی نین ایشینه قاریشما سین .

معاریف و مدنیت مسأله سی

گونه لیک ایش ثابت اندیر کی ، میلت اوز حقیقی حاکیمیتی نی الهه ساخلاماق اوچون سوادلی اولمالیدیر . کنچمیش
 سیاستدن کیفیت قدر بحث اولونموش ایندی ایسه گلگه جکدن دانیشماق لازیم گلیر . بیزده فرهنگ ایشینه چوخ آز
 اهمیت و نریلیر . گنجه کیلاساریندا تحصیل اندنلرین سایي چوخ آز دیر . هله ، مدرسه قورتارانلاریمیزین چوخوسی

زیندگانتلیقدا و ایداره ایشلرینده آرتیق درجهده ضعیفدیرلر. بیز گرك جوانلاریمیزین تربیهسینی ایش و احتیاج اوزرینده قوراق، بو یولدا چوخ آز ایش گورولموشدور. ماعاریف و وزارتت گرك گلن تحصیل ایلینده اوز پروگرامیندا اساسلی ایصلاحتا یول و نرسین. میلی دار اولفونون بارهسینده جیدی قداملر گوتورولموشدور. بو بویوک آرزو اگر عملی اولارسا میلتیمیزین اوزونه ترقی یوللاری اچیلیمیش اولاجاقدیر. بیز مخصوصاً دار اولفونوندا پداقوژی شو عیسهسینی تشکیلینه اهمیت و نریرک. چونکی اساس موعلملردیر. موعلمسیز فرهنگ ترقی انده بیلیمز. فلاحت و طبیب شو عیهلری نین تأسیسی احتیاجیمیزین تقاضاسی ایله منیدانا چیخان مسألهدیر.

ایش چوخ، منیدان وسیع، فقط ایشچی و کادر ایسته بیر کی، بو موساعیدو وضعیتن ایستیفاده انتسین. فیرقه تشکیلات مسألهسی ایله مشغول اولدیغی حالدا بوایشه ده جیدی اهمیت و نرملهیدیر. هر بیر ساحهده ایشچی لازیمدیر. ایشچی سیز ایش قاباقدان گنتمیر.

فیرقه و دولتین قاباغیندا دوران موهوم مسألهلر

فیرقه بنش آیین مودتینده بویوک ایشلر گوروش، نهایت، میلی دموکراتیک بیر دولتو بو دولتو دایاق اولان تام معناسیلا موعاصیر بیر میلت یاراتمیشدیر. بنش آیی بوندان اول تهران مورجع مطبوعاتی نین و فارس موعصبیلری نین ایجاد انندیکلری او هام و خورافات بولودلاری آراسیندا آذربایجانلی ایچون بو سادهلک ایله میلت و یا دولت ایدیعیاسینا دوشمک آسان ایشلردن دگیل ایدی. ایندی آرتیق میلتیمیزی ثوبوت اندیدو دولتیمیزی میلی اساس اوزرینده قورموشوق. گنت - گنده خلقیمیز و خاریجیلر بولادلاری انشیتمگه عادت انتمیشدیر. آرتیق آذربایجان میلی دولتو بیر حقیقتدیر. تهران حوکومتی اوزونون جاهیلانه سیاستی واسیطه سیله بیزیم ایشیمیزی آسانلاشدیرمیشدیر. مو تقیق دولتترین قوشونلاری ایراندا اولدیغی مودتده مجلس اینتیخاباتی نین تاخیری، فرخین آذربایجانا بویوک ایختیارات ایله تعیین اولونماسی پردنه بیر تدی. فداییلری قلع و قمع انتمک اوچون قوشون گوندیرلمهسی، مجلس شورا و مطبوعاتدا علنیهمیزه ایشله دیلن ناروا سوزلر بیزه آرتیق درجهده کومک ایدی. بو واسیطه ایله خلقیمیز آنلادی کی، بو آسانلیق ایله اونا آزادلیق و موختاریت و نریلمیه جکدیر. اونا گوره اوزی اوز باشینا چاره آختاریب میلی دولتو وجوده گتیردی. بو ایسه البته کافی دگیلدر. گرك حوکومت مو حکم قانون اوزرینده اساسلانسین. بیز مخصوصاً مجلس موسیساندا (میلی کونفرده) حاضر لادیغیمیز قانون اساسی لایحه سینی موذاکیرهیه قویما دیق. او وقت فیکر اندیردی کی، شاید تهران ایرتجاعی حوکومتی گوزلرینی آچیب حقیقتی گورمکله بیزیم میلی دولتیمیزی تصدیق انده جکدیر. ایندی ایسه اونون خاریج و داخیلده گوردوگی ایشلرو اندیگی تشبوئر آشکارا چیخمیشدیر. او بیزیم میلتیمیزی بنله اینکار انتمکدن اوتامیر. بنله بیر دولت ایله آیری جور رفتار انتمک اولماز. بیز الیمیزی ال اوسته قویوب اوتورا بیلیمز. باشلادیغیمیز ایشی آخیرا آپاریب میلی دولتیمیزین قورولوش اساسینی تعیین انتمهلی، خلقی هدفه آپارمالی بیق. بیلاتکیف قالماغین معناسی یو خدور. چوخ تنز بیز زماندا ایکینجی موسیسلر مجلسینی دعوت اندیب اولکهنین اساس قانونلارینی تصویب انتمک لازیمدیر. بو خصوصدا دولتین و مجلس میلی نین قراری واردیر. قانون اساسی لایحه سی تنظیم انتمک اوچون بویوک بیر هنیات اینتیخاب اولنوب ایشه باشلامیشدیر. بو قانون تام معناسیله دموکراتیک اساسلار اوزرینده یازیلما لیدیر. آخیرینجی سوز ایسه میلتیندیر. میلت اوز سوزونی مجلس موسیسان واسیطه سیله دییه جکدیر. بالاخره «آذربایجان آذربایجانلیلاریندیر!» شو عاری گرك عملی اولسون، بیز اوزگه میلتین تحت قیومیتی نه گیرمییه جگیک. قوی بو شو عارلار خلقیمیزین تاریخینده ثبت اندیلین. دولت و فیرقه نین قاباغیندا دوران بویوک وظیفه بو شو عاری حیاتا کنچیرمکدیر. میلت اوزونون ایستعداد ولیاقتینی گوسترمیش، خلقین اکثریتینی تشکیل اندن کندلی بو مو قدس آرزو اینتیشمک اوچون سیلاحینی جان کیمی باغرینا باسیب ساخلامیشدیر. بوندان سونرا بیزیم قارشیمیزدا فلاحت ایشلرینی تنظیم انتمک، کندلی ایله ارباب مونسایب اتینی دوزگون یولونا قویماق، آذربایجان دوشمنلرینه مولحق اولان اربابلارین کندلرینی، همچینین دولت ینرلرینی کندلی آراسیندا بولمک کیمی بویوک بیر مسأله دورور. عملده گوروندی، بو ایش اولدوقجا مو شکول بیر مسأله دیر. کندلیلر آراسیندا بویوک ایختیلاقلار تولید اولایلر. الله کافی قدر معلومات یو خدور. ینری بولوب کندلی نین ایختیارینا و نرملک اوچون لازیمی قدر مو تخصص و خبیره ایشچی یو خدور. حوکومت تأسیس اولان گوندن فلاحت وزیرلیگی بو ایش ایله مشغول دور. هنوز صحیح و کامیل بیر لایحه دوزلتمک مومکون اولمامیشدیر. بو ایشده ینرلی فیرقه تشکیلاتیندان جیدی کومک گوزله نیلیر.

اصلاً فیرقه تشکیلاتلاری نین ایش اوصولی گرك دییشیلین. اونلارین تبلیغات مؤوضوعلاری دولتین مشغول اولدیغی ایصلاحت ایله تطبیق اندیلین. آرتیق هنیات حاکیمه دن بحث انتمک دورور کنچیمیش، ایستبیداد حوکومتی نین جینایتلرینی سایماق خلقی قانع انتمز. اونا عملی صورتده میلی دولتین یاخشی ایشلرینی ساییب گوسترمه لی بیق. قوی، خلق اوز گوندهلک حیاتیندا سعادت طرفگنتدیگینی حیس انتسین. فیرقه گرك اوز ایشلرینده بو حقیقتی اوزونه مشعل قرار و نرسین.

سونرا اولكهەنن مودافيعەسى مسالەسى منيدانا چيخير. فداييلر يوخاريداندن دىگيم كيمي بويوك خىدمت گۈستردىلر. لاکين اونلار ايله مونظم دوشمنن قاباغيناخيماق اولماز، دوشمن ياتماميشدىر. او، خاريجي ايمپرياليست دۈولتلىرىن كومگىلەبىزىم آزادلىغىمىزى محو اندىب ميلتيمىزى ارادان اپارماغا حاضىرلايدىر. بىز بىر آن غفلت اندەبىلمەرىك. اونا گۈرە مونظم قوشون دوزلتمەلىيەك. بونون اوچون فىرقەگرک جىدى حاضىرلىق اپارسىن. ميلتىن بوتون ساغلام افراى مىلى وظيفەسىنى انجام وئرمك اوچون سفربرلىگە آلينمالي، تام معناسيلا مو عاحير مىلى بىر قوشون يارادىلمالىدەر. فىرقەنن قارشى سىندا دوران ان بويوك مسالە بوندان عىبارتدەر بىز هميشە درميشىك، آزادلىغى و نرملر. اوني آلماق لازىمدەر. بو ايشى بىز گۈرميشىك، لاکين بو كافي دگىلدەر. آلينان آزادلىغى ساخلاماق و اوندان لازىمي اىستيفاده انتمك داها مو هو مدير. ايندى فىرقە بونا حاصير لانماليدەر. بو ايسە آنجاق مىلى قوشون تشكىلى ايله اولاي بىلر.

بونلاردان علاوه فىرقە سىر الارىنى مو حكم ندىرىب، اوني يابانچى عونصورلردن تمىزلەمك دە ارتىق درجه اهمىتلى مسالەدەر. ايندى فىرقەمىز دۈولتەرهىرلىك اندەر. اونون عوضولرى خلقين اعتماديىنى قازانماقلا جاميعەدە اد و شوهرت قازانيرلار. بو ايسە هر كسى فىرقەيە سوخولماغا تشويق اندەبىلر. فىرقەيە سوخولان خايين عونصورلر اورادان دۈولت ايدارەسىنە يول تاپىب خايىنانە حركتلرى ايله خلقى دۈولتدن اوزاقلاندىرار، اونا گۈرە يىرلردە فىرقە تمىزلىگىنە ارتىق درجه دە دىقت انتمك لازىمدەر. بونلارنى هاموسىندان علاوه فىرقە تىلغىتىنىن قوتلندىرىلمەسى لازىمدەر. هر بىر فىرقە عوضولى گرک فىرقەمىزنى تارىخى و اونون شوعارلارى و قاباغىندا دوران وظيفەلر يەلە درىندن اشينا اولسون و فىرقەنن هدف و مقصدىنى آنلاسىن. بو ايسە چوخ دا اسان بىر مسالە دگىلدەر. هنوز مركزى كومىتە عوضولرى آراسىندا بىزىم دۈولت طرفىندن مونتشىر انتدىگىمىز رسمى سىندلرى و خويوب دوشونە بىلمەنىلر بىمىز تاپىلايدىلر. عادى فىرقە عوضولرى ايسە ظنمىجە بو خوصوصدا چوخ دالى قالمىشلار. بونوقصانى چوخ جىدى صورتدە رفع انتمك لازىمدەر.

قوي يىرلردە فىرقەنن بىرىنچى بياننامەسىندن باشلايىب تا بوگونكى عومومى ايجلاسارلىن قرارلارنى قدر يازىب مونتشىر انتدىگى سىندلرى هر بىر فىرقە عوضولى اوخويوب، آنلايىب، اونون اطرافىندا معلومات و نرەبىلىسىن، بو، فىرقە ايجرىسىندە بويوك اىنتىبا، بلكە اىنقىلاب يارادار. بونى گرک انتمك.

گۈرونور قاباقدا بويوك ايشلر، آخىر مسالەلر واردير. بونلارى آنجاق بىلىك، معلومات و فىرقە افراىنى بىرلىگى، صمىمىتى سايهسىندە حل انتمك اولاي بىلر. بىردە فىرقە گرک آذربايجان خلقى ايله ياناشى، مىلى موبارىزە اپاران باشقامىلتلر ايله بىرلىك ياراتسىن. بو ساحەدە كوردلر ايله قارداشلىق ياراتماق و اونلارنى اعتماديىنى جلب انتمك ان جىدى وظيفەلردندەر. بو خوصوصدا فىرقە عوضولرى آراسىندا منيدانا چىخان بعضى ناراضىلىق لارنى قاباغى آلينماليدەر. كوردلر كيمي انرمنىلر و اسورىلر ايله فىرقە بىرلىك ياراتماغا چالشمالىدەر. بو مىلتلر گرک آذربايجاندا تام معناسيلا آزاد ياشايىب اوز مىلى دىللىرىندە مىلى ايشلرىنى ايدارە انتسىنلر.

مىلى حۈكومتىمىز مىلى اسارته يول و نرەمەيە جگدەر. اوز مىلتىمىزنى آزادلىغىنى اىستەدىگىمىز كيمي اوزگە مىلتلرىن دە آزادلىغىنا ايمان و نرەمەلىيەك.

«آذربايجان» سوماره 110 ايكىنچى دۈوره 1 شنبه 7 بهمن 1324 - نجو ايل)

مالىيات بارەسىندە

بىز مالىيات بارەسىندە چوخ تاكىد انتمەلىيەك و بو موضوع ايندىيە كيمي نىچە

دفعە تکرار اولموشدور.

مالىياتى بىز اوندان اوترو آليرىق كى، مالىيات واسيطەسىلە اولكهەمىزنى احتىاجلارنى رفع اندك. بونا گۈرە لازىمدەر كى، تنزىكلە مالىيات جمع اولسون و بىرىندە تمرکز تاپىب اولكهەمىزنى لازىمي مصرفلرىنە يىنتىشىسىن. آقاي حبيب الھى دندىلر كى، «آزىر» روزنامەسىندە ايندىيە كيمي مالىيات بردرآمدین عنیهىنە چوخلى مقالەلر يازىلمىشىدەر. أما بو جور دگىلدەر. بىز اولدن مالىيات بردرآمدین و نرەمەگىنە طرفدارىق، أما دوكتور مىلىسپو مالىياتدان علاوه سىسى ايشلرە قارىشىردى. بىزىم آزادلىغىمىزى دا محدود انتمگە تشبوت اندىردى. مالىيات ايدارەسىندە اولان نارواحرکتلرە البتە بىز هميشە موخالىف اولموشوق. بىز «آزىر»

روزنامه‌سینین اوکینجی دؤوره‌سینده مالیات بردرآمدی مودافیعه اتمکله برابر میلیسپونین سیاسی ایشلری ایله موباریزه اتمیشیک. مالیات بردرآمد قانونو زمان جنگده عادیلانه بیر قانوندیر. غیرعادی گلیر و منفعتله ده مالیات آماق گلیردی. موحاریبه‌دن سوءایستیفاده اندیب بویوک پوللار قازانانلار بو عادیلانه مالیاتدان بویون قاچیرماق اوچون خلق ایچریسینده فیتنه و فساد تولید اتمگه چالیشیرلار.

من تهراندا بیر نفر تاجیردن لوازیم تحریر آلاریم. سونرا گوردوم او، تیجار تخاناسینی بیر نچه ماغازایا تقسیم اندیدیر کی، بو واسیطه ایله مالیات بردرآمدونرمه‌سین. بوراد دا بعضیلری واردیر کی، اوچور اندیرلر و مالیات ایسته‌ینده داد فریادسالیرلار کی، ونرمه‌سینلر. آما مالیات بیغیلماسا ایشلر دوزلمیه‌جکدیر. بیز اولکه‌میزی ایداره انده‌بیلمه‌ریک. قوی جنگ مؤوقعینده خلقین قانینی سوروب میلیونلارلا قازانانلار نامشروع گلیرلریندن بیر آز دا خلقین راحتلیغیندان اوترو، اولکه‌لری نین آبادلیغیندان اوترو، مالیات ونرسینلر، اونلار مینلرجه آداملارین وار یوخونی آپاریبلار. ایندی ده گرک عادیلانه صورتده مالیاتلارینی ونرسینلر. آمامالیات آنادا هنچکسه گرک توهین اولماسین، بیز قاباقکی مأمورلار کیمی خلق ایله پیس رفتار اتمه‌یه‌جه‌بیک. بیز مالیات بیغماساق احتیاجلاریمیزی رفع انده‌بیلمه‌ریک، دارلفونون دوزله‌ده بیلمه‌ریک، بونا گوره فیرقه گرک مالیات علنیه‌ینه تبلیغات‌آپارانلارین قباغینی آلسین. خلقه مالیاتین ونریلمه‌سی لوزومونی آتلاسین.

چوخلاری واردیر کی، کنچن دؤوره‌ده اونلاردان مالیات ایسته‌ینده‌های - هوی و داد و فریاد سالیب مالیات ونرمکدن بویون قاچیردیرلار. بیز قباق‌آج‌آدان مالیاتلارین آیینماغینا اوندان اوترو ایصرار اتمیردیک کی، بو مالیاتلاری خلقدن آدیقدان سونرا او غورلو یورلار. او مالیات واسیطه‌سیله خلقین احتیاجلارینی مورتفع اتمیرلر.

آما ایندی مالیات آلیریق کی، خلقه دار اولفونون، یول، کارخانا، صحیه و ساییره دوزلدک. مومکون دیر مالیات تعیین اولوندیقدان مالیات یازانلار یاخشی ایش گوزمه‌میشلر. ولی بونون عومومیتی یوخدور. زمان جنگ مالیاتی چوخ قانونی بیر مالیاتدیر.

بعضیلری میلیونلارچا پول قازانان مؤوقعه مینلرجه فقیر اوشاقلار و یوخسول آروادلار گنجهلر سحره کیمی چورکچی دوکانلاری نین قباغیندا نوبیه دوروردولار. مینلرجه آداملار آجلاریندان، بنکارچیلیقدان اولوردولر.... گرک بیندی اونلار اوحدسیز عایدلری نین حقیقی و عادیلانه مالیاتلارینی ونرسینلر و بیزده بو قانونی مالیاتلاری حتمی صورتده آلاجاییق... (القیشلار)

(آذربایجان» شوماره 112 (ایکینجی دؤوره) 3 شنبه 9 بهمن 1324 - جو ایل)

دانشسرا سالونوندا

من دانشسماق قصدي ايله بورايا گلهميشديم. ولي باجیلاریمیزین و قیزلاریمیزین بورادا گؤسترديکلى لياقت و یارارلىق منى مجبور انلهدي كي، بو انساساتدان تشکور انلهيم، بورادا ميلي حوکومتدن تشکور انلهدير، من دنمهليم كي، ميلي حوکومت خلقیمیزدن باشقا بير شنى دگيلدير. ايندي لي، سيز تاعاروف انلهيب تشکور انلهديز، من ده ميلي حوکوم آدینا سیزلردن صمیمیتله تشکور انديرم. ايندي هامی خانیملار و آقارلار احساس اندیلر كي، بیزیم یولوموز سعادتته گندير. من ايكي ایل بوندان قاباق بیرگون بورادا بیر جشنده وار ايديم، اوندا فاریغ اولتحصیلر جشنینده دانشیلان سؤزلر قوري و طوطی وار ايدي. بورادا آذربایجان دیلینده دانشماغا ایجازه ونریلمیردي و او دیل ايله دانشسماق بیر عیب کیمی نظره گلیردي، اوندا من چوخ کچیلدیم و سیخیلدیم. اما ايندي من گورورم كي، خوشبختانه بیزیم فیرقه میزین و فداکار آروادلاریمیزین زحمتی سایه سینده او موهوم پرده و چوروموش زنجیر و عنکبوت توري داغیلیدیر. بیزیم خانیملاریمیز نیشان ونردیلر كي، بیزیم میلتمیز موترقی و ایستعدالی بیر میلیدیر، حقیقتاً بو نچه آیین ایچریسینده میلتن اخلاقی بوسوتون دگیشمیشدیر. بیز دنیریک كي، خلقین قاپیلارینی سیندیرانلار شاید قورخونتجه سینده اوز ینرلرینده اوتورمیشلار، بس جیبه گیرنلر كي، قورخمورلار اونلار نییه ینرلرینده اوتورولار؟ بو گؤستریر كي، خلقیمیز ایچریسینده معنوی بیر اینقیلاب و اخلاقی بیر تحوول و وجوده گلیمیشدیر. من بیر نفر خاريجی ايله دانشیردیم او دنیردی كي، من قاپاقچا کندیلر ی آغیر یوک آلتیندا ازلمیش کیمی باش آشاغی و کدرلی گوردوم. اما ايندي هامان کندیلر پالتارلاری جیریق و کؤهنه اولدیغنا باخمایاراق باشلارینی اوجا توتوب اوزلرینی مستقیل اینسان حساب اندیرلر. بورادان آتلاشیلیر كي، میلتمیز اوز شخصیتینه پنی آپاریدیر اوز شخصیتینی آلامیشدیر، بو میلتي آرتیق تحقیر انتمک اولماز، ميلي حوکومتیمیز قیسا زماندا چوخ جسورانه ایشلر گورمیشدیر، بیزیم اولنجی موراجعتنامه میز بنش آی بوندان اول مونتشیر اولموشدی. فیرقه میزده چوخ آز آداملار وار ایدي كي، آذربایجان دیلینه بوگون خلقیمیزین گؤستریدیگی قدر راغیب اولسون، اما بیز بو مسألته قهرمانلیق ايله حل اندیب دیلیمیزی اسارتدن خیلاص اندیک. بو دا گؤتوردوگوموز جسورانه قدملردن بیرسی ده تامام ساحلرده تام معناسی ايله خانیملارا آزادلیق و شیرکت ونرمکدن عیبارتدیر. بیر دفعه جیدی تصمیم توتوب دندیك: قوی اونلار دا سنچگیلرده رأی ونرسینلر، اینتیخاباتدا شیرکت انتسینلر، وکیل اولسونلار و شاید گلجکده اونلاردان وزیریمیز ده اولسون. خانیملار دا اوز لیاقتلرین گؤستریدیلر. تیریزده خانیملاریمیزدان 4000 نفره یاخین رأی ونردیلر. بو واسیطه ايله آذربایجانلی نین لایبق بیر میل اولدیغی دونیایي ایثبات اندیلدی.

بیزیم خلقیمیز اساساً قهرمان بیر خلقدیر. اگر ايندي ایران حوکومتي وارسا اونى ايجاد انلهين آذربایجانين قیزلباش اوردوسی اولموشدور. بو اولکهني بنش آلتی شنیخ آذربایجان کندیلر ی نین زوری ايله یاراتمیشدیر. آذربایجان بؤیوک بور قودرتدیر فقط اونا تکان ونرمک لازیمدیر. بو تکانی دموکرات فیرقه سی ونردی. ايندي ایرانین باشقاینرلرینده ده بیز بؤیوک احتیرام قازانمیشیق. اونلار اوز روزنامه لرینده یازیرلار: قوی دموکرات باشچیلاری گلیب بیزی ده اسارتدن قورتارسینلار. اما بیز دنیریک كي، یوخ، سیز اوزوزه نجات ونرین بیز ده سیزه کؤمک انلهیه جهیک. اما بیزیم سیزه هنج احتیاجیمیز یوخدور. سیز بونی بیلمله لی سیز كي. اگر بیزیم میلی آزادلیغیمیزی تانیماساز دا بیز اوزوموز سیز سیز یاشایا بیلهریک. نچه آی بوندان قاباق کنچن حوکومت قارنی بیرتیق کاظیم لارا دستور ونیردی كي، مدرسه لر قاباغیندا دورسون وچادیراسیز دولانان موعلیمه لره و موحصیل لره اذیت انله سینلر، بیزیم حوکومتیمیز قارنی بیرتیق کاظیم لاری موجازاتا ینتیردی و تهران مورتجع روزنامه لری اونلاری وطن پرست آدلاندیردیلار، ايندي بیزیم اوز میلی دؤولتیمیزین سایه سینده هرکس آزادبیر صورتده یاشاماق ایمکانینا مالیک اولموشدور. بیز اوزوموزی تامام دونیایا تایتیدیردیق، تامام دونیادا بیر رادیو یوخدی كي، گونده بنش آلتی کلمه ده آذربایجان باره سینده دانشماسین. بو آدی بیز اوجالارا قالدیرماغا مووفق اولمیشیق. بیز بوگونلرده بؤیوک بیر ایشه ایقدام انتمیشیک او دا میلی قوشون یاراتماق اوچوندور. بیز موچاربیه انتمک ایسته میریک. گوردوز كي، بو بؤیوکلوکده اینقیلابی قان تۆکمه دن یاراتدیق، اما اگر بیزیم آدالیغیمیزی آیقلاماق ایسته سه لر من انله ظن اندیرم كي، سیزلرده بیز ايله برابر آیاغا دوروب و اوز ملیت و حاکیمیتیزی دیفاع انتمک یولوندا موباریزه انده چکسیز. (شیدتلی، اوزون سورن آقیشارلار).

من تصدیق اندیرم كي، معاریف سیز بیر میل یاشایا بیلمز. دنیا بیلک، معاریف و فرهنگ اوستونده دولانیر. بیزیم اولکه میز گرک اوز الیمیزده اولتا انلهیه بیلک اوزگه میلنلر کیمی ترقی انلهیک، بونا گوره گرک مالیات بیغیلا و مدرسه لره ونریله. بونلارین هامیسی حوکومتیمیز اوز الیمیزده اولدیغی صورتده عملی اول بیلر. اگر بنله اولمازسا اوزگه گلر بیزیم ایشله دیکلریمیزی و زحمتیمیزین نتیجه سینى آپارار، اوزونه پارک و آپارتمان دوزملدر.

نچه کنچن دؤوره آزاد یاشاماغا، بیر ینره بیغیشماغا، مجلس قورماغا ایمکان ونریدیلر یننه ده مسجد ده عزا دارلیغا ایجازه ونرمزلر، بیز گرک حوکومتي ساخلايق و منیدان ونرک كي،

ماعاريف و ساير ساحلردە ميلت اوز ايستعداديني گۈسترسين، تاھامي اونون مظاهيريندن ايستيفاده اندەبيلسين. ايندي بيزيم دار اولفونونون مسالەسي موھوم بىر مسالەدير. گرگ اونى تاسيس اندك و فقط بو واسيطە ايلەدير كي، بيزيملياقتلى موعلىملىرىمىز، موھندىسلىرىمىز دوكتورلارىمىز اولاي بىلر. بونى، ميلي حوكومتىمىز اوز اليمىزدە اولسا اندەبيلەجەيبك، بيزيم ميلي حوكومتىمىز خلقدن آيري دگيل، گويدن دوشمە دگيل، اوز اتالارىمىز و قارداشلارىمىزدى. ايندي هر يئرين قاپىسى ھامونين اوزونە آچىقدىر. بيزيم آذربايجانيمىز چوخ ثروتلى و غنى اولكەدير. اونون معدنلىرى و فلاحت ايستعدادى و ترقى انتمگە بويوك ايمكانلارى وار، ايندي يەقدر بو ايمكانلاردان ايستيفاده انتمگە يول و نرەميشلر. قوي بوندان سونرا ميلتيمىز ثروتلى اولسون. بيزگرگ تئاترا ھمىت و نرك. اونا گۈرە دە ميلي حوكومت تاسيس اولماق ھامان تئاترى تقويت انلەمگە باشلادى. ايندي آذربايجانين تئاترينى توسيعە و نرەمك اوچون حوكومت ياخشى بودجە آيىرميشدير. ديري ميلتلىر موھاربيەنن انچتىن وقتلىرىندە سنوئىنمك و شاد اولماقدان صرفنظر انتمەدىلر. بيز ايسە ھميشە آغلامىشيق. قوي بوندان سونرا آغلاماق يىرىنە خلقين اوزو گولسون. ايندي ميلتيمىز بىرلشيب. گۈرون بنش آيىن اچرىسىندە تىرىزدە ھنج بويوك ھادىئە اوز و نرەميشدير، بو قورخودان دگيل، بلکہ، صمىمىتدن و ايماندا ندير. بيزيم موعلىملىرىمىز و ماعاريفچىلىرىمىز گرگ كيچىك و معصوم بالالارىمىز ا وطن محبتى و آزادلىق عشقىنى تىرىق انتسىنلر تا ترقى انلەيك. بيز. بونا امينىك. سىز وار قوونىز ايلە چالىشىن و دوولت دە وار قوونىسى ايلە سىزە ايمكان و نرەجكدىر. (شيدتلى آقىشلار)

(آذربايجان» شومارە 124 ايكنجى دۈورە 3 شنبە 23 بھمن 1324- نجو ايل)